

Aftale mellem den danske regering og Naalakkersuisut vedrørende de særlige udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske forhold, der knytter sig til udvinding og eksport af uran og andre radioaktive stoffer i Grønland.

1. Indledning

Denne aftale (herefter ”Aftalen”) bygger på de gældende statsretlige rammer, selvstyreloven, herunder beskrivelser af kompetencefordeling, principperne om ligeværdighed og gensidig respekt i partnerskaber mellem Danmark og Grønland, og principperne i Itilleqerklæringen fra 2003 om Grønlands inddragelse i udenrigs- og sikkerhedspolitikken, samt den fælles rapport fra oktober 2013 om konsekvenserne ved eventuel igangsættelse af udvinding af uran og andre radioaktive stoffer og eksport heraf fra Grønland (herefter den fælles rapport). Der er i tilknytning til Aftalen udarbejdet to fælleserklæringer mellem danske og grønlandske myndigheder om den fremtidige varetagelse af sikkerhedskontrol (safeguards) og eksportkontrol samt en aftale om dele af kompetencen vedrørende nuklear sikkerhed i forhold til udvinding og eksport af uran fra Grønland.

Efter selvstyreloven har selvstyret den lovgivende og udøvende magt inden for overtagne sagsområder. Grønlands Selvstyre overtog råstofområdet med virkning fra 1. januar 2010 i henhold til selvstyreloven. Råstofområdet i Grønland reguleres af Inatsisartutlov nr. 7. af 7. december 2009 om mineralske råstoffer og aktiviteter af betydning herfor (råstofloven).

Som beskrevet i den fælles rapport adskiller uran og visse andre radioaktive stoffer sig fra andre grundstoffer ved at kunne indgå i en nuklear brændselscyklus, samt at de ud over civil anvendelse også kan have forskellige former for militær anvendelse, herunder til kernevåben. Der er derfor opbygget et internationalt system med juridisk bindende forpligtelser og anbefalinger til sikring af gennemsigtighed og kontrol med alle faser af bl.a. uranudvinding og eksport.

Tilladelser til forundersøgelser, efterforskning og udnyttelse af råstoffer i Grønland udstedes efter råstofloven. Aktiviteterne vedrørende uran og andre radioaktive stoffer vil foregå i overensstemmelse med Kongerigets internationale ikke-spredningsforpligtelser etc. Udnyttelse af uran og andre radioaktive stoffer vil således ske i overensstemmelse med Kongerigets ikke-spredningsforpligtelser i forhold til sikkerhedskontrol (safeguards), eksportkontrol, fysisk sikring samt øvrige, relevante internationale forpligtelser.

Regeringen har til hensigt at gennemføre regler om sikkerhedskontrol- og eksportkontrolforpligtelser i kommende lovgivning med udgangspunkt i EU’s regulering herom. Samtidig er der en fælles dansk-grønlandsk enighed om, at de højeste internationale

standarder på området iagttages, således som det allerede er tilfældet for eksempelvis Australien og Canada.

Aftalen og dens anvendelse medfører ingen begrænsning eller anden ændring af kompetenceforholdene efter selvstyreloven, anden lovgivning eller efter international ret, herunder folkeretlige aftaler og folkeretten i øvrigt.

2. Formål

Det overordnede formål med Aftalen er at fastlægge rammerne for forholdet mellem den danske regering og Naalakkersuisut fsva. de særlige udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske forhold, der knytter sig til udvinding og eksport af uran og andre radioaktive stoffer.

3. Udstedelse af tilladelser til forundersøgelse, efterforskning og udnyttelse

Naalakkersuisut udsteder tilladelser til forundersøgelse, efterforskning og udnyttelse af mineralske råstoffer, herunder uran og andre radioaktive stoffer. Naalakkersuisut har kontakten med og forhandler med ansøgere og rettighedshavere.

Naalakkersuisut fastsætter vilkår, bestemmelser og regler om tilladelse til forundersøgelse, efterforskning og udnyttelse af uran og andre radioaktive stoffer, i det omfang der er behov for supplerende bestemmelser i forhold til råstoflovens bestemmelser og med respekt for rigsmyndighedernes kompetence, jf. fælleserklæringerne.

4. Internationale konventioner på det nukleare område

Den fælles rapport identificerede en række internationale konventioner relateret til nuklear sikkerhed og fysisk sikring, som er gældende for Danmark, men ikke omfatter Grønland. For at leve op til de højeste internationale standarder inden for ikke-spredning, nuklear sikkerhed og nuklear sikring har regeringen og Naalakkersuisut igangsat processen med at ophæve de territoriale begrænsninger for Grønland for nedenstående seks konventioner:

- IAEA konvention om bistand i tilfælde af nukleare ulykker eller radiologisk nødstilfælde (Bistandskonventionen).
- IAEA konvention om nuklear sikkerhed.
- IAEA international fælles konvention om sikker håndtering af brugt brændsel og radioaktivt affald (Affaldskonventionen).

- ILO-konvention nr. 115 om beskyttelse af arbejdere mod ioniserende stråling.
- FN's konvention om nuklear terrorisme.
- Ændring af IAEA konvention om fysisk beskyttelse af nukleart materiale.

Der er enighed mellem regeringen og Naalakkersuisut om, at inden der meddeles godkendelse til iværksættelse af udnyttelsesforanstaltninger, der omfatter uran eller andre radioaktive stoffer, forudsættes det, at Danmark har anmodet depositaren om, at de territoriale begrænsninger for Grønland for disse konventioner ophæves, og at den nødvendige regulering og administrative systemer for at kunne leve op til konventionerne er på plads.

5. Efterlevelse af IAEAs sikkerhedskontrolforpligtelser

Sikkerhedskontrol (safeguards) har til formål at sikre efterlevelsen af de traktatmæssige forpligtelser således, at nukleare materialer og anlæg udelukkende anvendes til fredelige formål.

For at sikre Kongerigets efterlevelse af Ikke-spredningstraktaten, de juridisk bindende aftaler om sikkerhedskontrol med IAEA, samt de højeste internationale standarder på området, er der udarbejdet en fælleserklæring mellem Udenrigsministeriet og Departementet for Erhverv, Arbejdsmarked og Handel om sikkerhedskontrol med nukleare materialer i Grønland i tilknytning til Aftalen, jf. bilag 1.

6. Efterlevelse af internationale eksportkontrolforpligtelser vedrørende dual-use produkter og teknologi

Eksportkontrol vedrørende dual-use produkter og teknologi har til formål at opretholde fred og sikkerhed ved at forhindre ukontrolleret spredning af konventionelle våben samt civile produkter og teknologier, der også kan anvendes til udvikling eller fremstilling af masseødelæggelsesvåben og fremføringsmidler hertil.

For at sikre Kongerigets efterlevelse af internationale ikke-spredningsforpligtelser, som følger af FN's Sikkerhedsråds Resolution 1540/2004 og Kongerigets medlemskab af de fire internationale eksportkontrolregimer; Nuclear Suppliers Group, Australien Gruppen, Wassenaar Arrangementet og Missile Technology Control Regime samt Zangger-komiteen, er der udarbejdet en fælleserklæring mellem Erhvervs- og Vækstministeriet/Erhvervsstyrelsen og Departementet for Erhverv, Arbejdsmarked og Handel om et eksportkontrolsystem for eksport af dual-use produkter og teknologi fra Grønland, herunder for eksport af uran og andre radioaktive stoffer, i tilknytning til Aftalen, jf. bilag 2.

7. Nuklear sikring– fysisk beskyttelse

Nuklear sikring (fysisk beskyttelse) har til formål at beskytte nukleare materialer mod at komme i uvedkommendes besiddelse, idet nukleare materialer kan indgå i våbenproduktion, nuklear terrorisme og trusler herom. IAEA's Konvention om fysisk beskyttelse af nukleare materialer og FN's Sikkerhedsrådsresolution 1540 om ikke-spredning af masseødelæggelsesvåben til særligt ikke-statslige aktører gælder for både Danmark og Grønland. De territoriale begrænsninger vedrørende Grønland fsva. ændringskonventionen til konventionen om fysisk beskyttelse af nukleare materialer og FN's konvention om nuklear terrorisme vil blive ophævet, jf. afsnit 4.

Fysisk beskyttelse angår at beskytte nukleare materialer i forbindelse med håndtering, opbevaring og transport samt nukleare anlæg mod sabotage.

Regeringen og Naalakkersuisut er enige om at følge IAEA's retningslinjer, principper og anbefalinger angående fysisk beskyttelse og at arbejde sammen om fysisk beskyttelse af nukleare materialer i og ved eksport fra Grønland og nukleare anlæg i Grønland. Forsvarsministeriet er ressortmyndighed for IAEA's konvention om fysisk beskyttelse af nukleare materialer og ændringskonventionen hertil, og Beredskabsstyrelsen er administrativ myndighed.

For at efterleve IAEA's retningslinjer, principper og anbefalinger for fysisk beskyttelse af nukleare materialer og anlæg udarbejder de kompetente rigsmyndigheder trusselsvurderinger angående nukleare materialer og nukleare anlæg, som skal indgå i fastsættelse af beskyttelsesforanstaltninger. Operatører skal udarbejde transportplaner, sikkerhedsplaner og beredskabsplaner angående fysisk beskyttelse ved udvinding, opbevaring og transport af nukleare materialer. Vurderingerne og planerne indgår i Beredskabsstyrelsens fastsættelse af krav og vilkår angående fysisk beskyttelse, som sendes til Naalakkersuisut. Beredskabsstyrelsens afgørelse om fysisk beskyttelse meddeles operatøren som en selvstændig del af Naalakkersuisuts samlede meddelelse om godkendelse.

8. Kompetence vedrørende nuklear sikkerhed

Nuklear sikkerhed angår at sikre, at nukleare anlæg drives på en måde, hvorefter personer, miljø m.v. ikke udsættes for unødigt risiko for eksempelvis ioniserende stråling.

Der er i henhold til selvstyrelovens § 4 udarbejdet en aftale mellem Sundheds- og Ældreministeriet og Departementet for (...) om, at selvstyret har kompetencen på området nuklear sikkerhed for så vidt angår nukleare anlæg, der bygges og drives i forbindelse med

minedrift og hermed umiddelbart forbundet forarbejdning af uran- eller thoriummalme, jf. bilag 3.

Herefter skal Grønlands Selvstyre give tilladelse til etablering og drift af de anlæg, der er forbundet med minedrift, fastsætte driftsbetingelser for disse samt føre tilsyn og kontrol med de omhandlede anlæg.

Selvstyrets kompetence angår ikke kompetence vedrørende godkendelse af og tilsyn med andre typer af nukleare anlæg i Grønland, eksempelvis berigningsanlæg, anlæg til produktion af brændselementer eller reaktorer.

9. Informationsudveksling

Udenrigsministeriet og relevante grønlandske myndigheder holder hinanden tæt og gensidigt underrettet om alle forhold af betydning for at sikre varetagelse af rigsfællesskabets særlige udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske interesser, der knytter sig til udvinding og eksport af uran og andre radioaktive stoffer i Grønland, herunder information om projekters placering, karakter og potentiale, om investorer og investeringers størrelse m.v.

Udenrigsministeriet holder tilsvarende relevante grønlandske myndigheder løbende og tæt informeret om internationale forhold af interesse i forbindelse med projekter i Grønland, der potentielt kan berøre rigsfællesskabets særlige udenrigs-, forsvars- og sikkerhedspolitiske interesser, der knytter sig til udvinding og eksport af uran og andre radioaktive stoffer.

Dato og underskrifter

Udenrigsministeren

Medlem af Naalakkersuisut for Erhverv, Handel og Arbejdsmarked

Medlem af Naalakkersuisut for Finanser, Råstoffer og Udenrigsanliggender